

1c GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

3. Miejscowość
BESZOWA

1. Nazwa
DZWONNICA DREWNIANA W ZESPOLE KLASZTORNYM PAULINÓW W
BESZOWEJ

2. Czas powstania
XVII w.

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym
obiektom (kolor niebieski nr 1c).

4. Adres
Beszowa 26
28-232 Łubnice
gm. Łubnice
pow. staszowski
woj. świętokrzyskie

5. Przynależność administracyjna

województwo świętokrzyskie

powiat staszowski

gmina Łubnice

6. Formy ochrony

ID 643783

A-852 z 16.10.1956, 19.02.1966 i 24.02.1977

8. Historia, opis i wartości

Historia

Historia kompleksu sięga XIV wieku – kościół wzmiankowany jest w 1326 roku. Według informacji Długosza, około 1407 roku z fundacji biskupa poznańskiego Wojciecha Jastrzębca (ówczesny biskup poznański) w miejscu niewielkiego, drewnianego kościółka parafialnego powstaje okazała murowana świątynia pw. św. Piotra i Pawła. Decydującym dla dalszych dziejów kościoła był dokument wystawiony w lutym 1421 roku, mocą którego Wojciech, już od 1412 roku biskup krakowski, przekazał kościół wraz z uposażeniem paulinom z częstochowskiej Jasnej Góry. Zapewne pierwsze poważniejsze prace budowlane przy kościele miały miejsce dopiero w początku XVII wieku, uwieńczone konsekracją kościoła w 1616 roku przez biskupa krakowskiego Piotra Gembickiego. Założone w 1628 roku Bractwo Św. Aniołów Stróżów około 1664 roku znalazło schronienie w dawnym kapitułarzu. Odnawiany w 1680 r. W 1690 roku kasztelan połaniecki Hieronim Jagniałkowski z żoną Anną dostawili od strony południowej kaplicę grobową pw. św. Antoniego Padewskiego. W XVIII wieku nastąpiła stopniowa utrata znaczenia konwentu, w konsekwencji pogorszył się stan klasztornych zabudowań. Dekretem arcybiskupa Franciszka Skarbka Malczewskiego z 17 kwietnia 1819 roku konwent beszowski, podobnie jak szereg innych, został skasowany. W klasztorze pozostał jako proboszcz jedynie ojciec Hilarion Bobrowski, ówczesny prowincjał galicyjski. Stan budynków kościelnych pozostawał nadal zły, klasztor był zrujnowany, a zawalenie się części dachu ze zniszczeniem sklepienia nawy północnej zmusiło do zamknięcia kościoła. Wówczas księża parafialni przejęli budynek poklasztorny na plebanię, dotychczas użytkowany przez administratora poklasztornych dóbr. W latach 1905-1913 zamiast remontów generalnych kościoła wykonywano wyłącznie doraźne zabezpieczenia, dzięki którym budynek przetrwał okres zaborów, I wojnę światową i lata międzywojenne. Poważne zniszczenia odniósł w wyniku działań wojennych w roku 1944: w wyniku działań wojennych zniszczeniu uległ dach na kościele, okna, uszkodzone zostały organy i wiele innych elementów wyposażenia wnętrza a przede wszystkim legła w gruzach kaplica św. Aniołów Stróżów. Obiekt odbudowany w 1972 r.

Obecnie Zespół Klasztorny składa się z: Kościoła pw. świętych Piotra i Pawła i skrzydła klasztornego oraz dzwonnicy (po renowacji).

W północno zachodnim narożniku przykościelnego cmentarza stoi drewniana dzwonnica, która już 1618 roku określana była jako „staroświecka” i grożąca zawaleniem. Niedługo po tym zapisie przeszła gruntowny remont (mamy prawo przypuszczać, iż przy remoncie wiernie odtworzono jej pierwotne kształty). Napis na „młodszym” dzwonie jest łatwiejszy do odczytania – widnieje tu data 1625. Autorzy Katalogu Zabytków datują beszowską dzwonicę mało precyzyjnie: na wiek XVII lub XVIII. Bliższą prawdy wydaje się być wcześniejsza, siedemnastowieczna data. Dzwonnica ma słupową konstrukcję, a nad jej pokrytymi deskowymi szalunkami ścianami nadwieszona jest izbica, zwieńczona bardzo stromym, gontowym dachem. Forma dzwonnicy – niezwykle podobna do najbardziej znanej polskiej dzwonnicy z Bochni – jest czystym naśladownictwem średniowiecznych wież obronnych. Na rzucie prawie kwadratowym o ścianach pochyłych, z nadwieszoną izbicą.

Z beszowską dzwonicą wiąże się legenda dotycząca dzwonu. Legenda głosi, że w lesie, w pobliżu drogi prowadzącej ze Staszowa do Stopnicy, leżał wielki płaski kamień. Pewnego dnia, przed wielu laty, chłopci pasący nieopodal krowy, znaleźli na nim duży dzwon. Z niedowierzaniem zaczęli go oglądać i dotykać, a jeden z chłopów zapytał:

- Coś ty za jeden?

- Dzwon - usłyszeli odpowiedź dzwonu.

Zamarli z niedowierzania, a po chwili pastuch zadał kolejne pytanie:

- Jak masz na imię i co tu robisz?

- Jestem Jan. Odpoczywam.

- Skąd przychodzisz? – dopytywał chłop.

- Z Częstochowy.

- A dokąd idziesz?

- Do Beszowej – odpowiedział dzwon.

Chłopci nie wierzyli, że dzwon może mówić. Myśleli, że to jakaś sztuczka lub podstęp i zaczęli chłostać dzwon batami. Każde uderzenie powodowało, że dzwon jęczał coraz głośniej i bardziej przeraźliwie. W końcu zsunął się z kamienia i wydając głuche dźwięki, ruszył w dalszą wędrowkę trafiając do Beszowej. Dziś na czasy dzwonu można zobaczyć ślady batów.

Bibliografia:

- Zub J., Dzieje kościoła i klasztoru paulińskiego w Beszowej po kasacie zakonu (w:) Studia Claromontana, t. 10, 1989, s. 479-487.
- Węclawowicz T., Małopolska i ziemie ruskie Korony (w:) Architektura gotycka w Polsce, Warszawa 1995.
- <http://www.parafiabeszowa.pl/>

9. Stan zachowania i potrzeby dotyczące konserwacji

Stan zachowania obiektów: stan bardzo dobry.

Dzwonnica w latach 2019-2020 została objęta remontem:

Etap I - "Remont posadowienia, remont konstrukcji słupowo-ryglowej"- rok 2019,

Etap II - " Wymiana więźby dachowej" - rok 2020,

Etap III - " Wymiana pokrycia dachowego, poprawa instalacji odgromowej.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

BC Consulting
Bożena Cebula
12.11.2021r.